

PIES U ŻŁOBU CZY PIES OGRODNIKA? EDUKACJA MIĘDZYKULTUROWA NA ZAJĘCIACH Z JĘZYKA OBCEGO

Język, który jest podstawowym narzędziem komunikacji ludzkiej, odzwierciedla także postrzeganie świata przez daną grupę społeczną. Kognitywizm, opisujący język w kontekście kulturowym i odwołujący się do psychologii, historii, socjologii i innych nauk społecznych, staje się coraz powszechniejszy również w nauczaniu języków obcych. W dobie szybkiej komunikacji, możliwości błyskawicznego przesyłu informacji, a także szybkiego i masowego przemieszczania się ludzi z kraju do kraju, z kontynentu na kontynent, wzajemne porozumienie oparte na zrozumieniu i poznaniu kontekstu kulturowego zyskuje coraz bardziej na znaczeniu.

1. Edukacja międzykulturowa

Edukacja międzykulturowa staje się ważnym elementem edukacji powszechnej. To wiedza o innych kulturach, religiach, zwyczajach i językach. Kształtuje ona postawy i umiejętności kontaktu z ludźmi z innych obszarów kulturowych.

To, że warto poznawać różnice kulturowe wydaje się oczywiste. Zauważają to nie tylko ludzie związani bezpośrednio z edukacją, ale także wielkie firmy międzynarodowe, które organizują szkolenia dla swoich pracowników, tak aby byli oni świadomi różnic w postawach społecznych i hierarchiach wartości. Zagadnienie to stało się przedmiotem badań i analiz naukowych, których plonem jest wiele publikacji dotyczących zarówno jego teoretycznych (np. Gannon 2000), jak i praktycznych aspektów (por. Gannon 2001). Brak zrozumienia wynikający z braku znajomości kontekstu kulturowego może bowiem doprowadzić na przykład do fiaska w negocjacjach lub co najmniej do dużych napięć, czego przykładem mogą być ogromne problemy koncernu Disneya przy negocjacjach z Francuzami w sprawie budowy Disneylandu (por. Hill 2000: 106–107).

W naszym zglobalizowanym świecie edukacja międzykulturowa wydaje się jedynym sposobem na przetrwanie.

2. Język obcy i międzykulturowość

W procesie nauczania języka obcego warto zwrócić uwagę na różnice w sposobie spojrzenia na rzeczywistość przez analizę środków językowych. Czy rzeczywiście każdy z łatwością może wyrazić swoją myśl, czy też jesteśmy w pewien sposób ograniczeni przez język, którym się posługujemy? Przykładowo, uczący się języka angielskiego łatwo zauważają, że używane w języku polskim przysłowki czasu w języku angielskim są często pomijane, gdyż ich funkcję przejmują odpowiednio zastosowane czasy.

Najbardziej wyrazistym przykładem na to, jak stworzony przez ludzi obraz świata znajduje różne odbicie w różnych językach są z pewnością metafory. Od czasu pojawienia się przełomowej publikacji Lakoffa i Johnsona (1980) świadomość roli języka metaforycznego w komunikacji wciąż rośnie. Istnieje wiele metafor, które są powszechne nieomal we wszystkich kręgach kulturowych, na przykład życie przedstawiane jako droga. Wiele jest jednak takich, które trudno zrozumieć cudzoziemcom, gdyż albo nie mają odpowiednika w danym języku, albo są zupełnie obce kulturze danego regionu. Nic więc dziwnego, że w nowoczesnym nauczaniu języków obcych aspekty kulturowe, a więc także metafory oraz inne wyrażenia idiomatyczne, odgrywają ważną rolę (por. Kövecses i Szabó 1996, Callies i Zimmermann 2002).

Na moich zajęciach ze studentami staram się przybliżyć im nie tylko wiedzę o języku, ale też o kulturze krajów angielskojęzycznych. Poszerzenie jej o aspekt międzykulturowy przybliża zajęcia do oczekiwań studentów, szczególnie w czasach, gdy program Erasmus umożliwia im studiowanie w różnych wyższych uczelniach na całym świecie. W niniejszym tekście chciałaby przedstawić kilka opracowanych przeze mnie ćwiczeń z użyciem zwrotów idiomatycznych związanych z nazwami zwierząt, wykorzystanych do poszerzenia słownictwa wzbogaconego o elementy międzykulturowe.

3. Propozycja ćwiczeń

Do przeprowadzenia zajęć wybrałam wyrażenia idiomatyczne zawierające nazwy zwierząt, gdyż zwykle w każdym podręczniku znajduje się jakiś temat, z którym można je powiązać (np. Richard Acklam i Araminta Crace, *Total English Upper Intermediate* Unit 7.3; Jane Barnes, Drew Hyde, Nick Kenny, Jacky Newbrook, *Advanced Expert* Module 9). Proponowane przeze mnie ćwiczenia można wykorzystać dla grup B2 i C1 (dla tych ostatnich na przykład jako wprowadzenie do trudniejszego tematu).

Temat rozpoczynam od rozdania listy nazw zwierząt, które pojawiają się w ćwiczeniach (*Handout 1*). Studenci znają oczywiście znakomitą większość z nich, jednak zwykle kilka pozycji wymaga wyjaśnienia (np. *dodo* – dront, *dodo*, *gatu-*

nek dużego wymarłego ptaka niełota zamieszkującego niegdyś na Mauritiusie; *hog* – wieprz, tucznik; *partridge* – kuropatwa). Warto też zwrócić uwagę na różnicę pomiędzy słowami *pig/pigs* i *swine*. Słabszym grupom można przypomnieć o nieregularnych formach liczby mnogiej (*sheep, ox*).

Po tym krótkim wstępie proszę studentów, by przy każdej nazwie zwierzęcia napisali przymiotnik, z jakim to zwierzę im się kojarzy. Zazwyczaj powstają listy bardzo zbliżone do siebie; tak więc ślimak jest powolny, sowa mądra, osioł uparty, świnia brudna. Warto wspomóc to ćwiczenie słownikiem, tak aby studenci mogli poszukać określeń typu *szczwany – cunning, sly* etc.

Po szybkim porównaniu list przechodzę do następnej części ćwiczenia, czyli do występujących w języku angielskim porównań (*simile*) zawierających nazwy zwierząt. *Handout 2* zawiera dwukolumnową tabelę. Pierwsza kolumna to pierwsza część porównania, w której występują przymiotniki. Ta kolumna pozostaje w całości. Drugą kolumnę dzielę na pojedyncze paski zawierające po jednym zakończeniu każdego porównania zawierającego nazwę zwierzęcia. Tak przygotowane zestawy rozdaję studentom podzielonym na kilkusobowe (zwykle czteroosobowe) grupy. Jak nietrudno się domyślić, ich zadaniem jest dopasować odpowiednie przymiotniki do odpowiednich zwierząt. To z pozoru proste zadanie okazuje się jednak trudne do wykonania przy określonym limicie czasu (10–15 minut w zależności od poziomu grupy). Ćwiczenie to jest również okazją do wzbogacenia słownictwa (np. przymiotniki *meek* – potulny, *gruff* – szorstki, *gaudy* – jarmarczny).

Po upływie wyznaczonego czasu porównujemy odpowiedzi. Wiele z nich się powtarza, choć nie zawsze są właściwe (np. *pijany jak świnia*), inne okazują się trudniejsze do odgadnięcia. Podaję właściwe odpowiedzi i krótko analizujemy, gdzie wystąpiły błędy. Warto wtedy sprowokować dyskusję, dlaczego wspomniana wyżej świnia kojarzy się w Polsce z pijaństwem, a w języku angielskim powiązana jest ze skunksem. Studenci motywują, że świnia jest brudna i często leży w błocie, co również zdarza się osobom nietrzeźwym. Skunks z kolei kojarzony jest z nieprzyjemnym zapachem, więc może stąd to określenie. Mając w grupie studentów z innych krajów, możemy wzbogacić nasze zajęcia o odpowiedniki tych porównań w innych językach. I tak na przykład powszechne jest kojarzenie lisa z przebiegłością, owieczki z potulnością, muła (a więc krewniaka osła) z upartością, choć Francuzi wykazują się tutaj trochę seksistowskim podejściem, uważając, że uparta jest wyłącznie mulica. Francuzów można również oskarżyć o posługiwanie się krzywdzącymi stereotypami narodowymi, gdyż dla określenia osoby będącej w stanie silnego upojenia alkoholowego używają porównania *pijany jak Polak*. Warto ponadto przypomnieć, że wyrażenie *as mad as a March hare* znajduje swoje odzwierciedlenie, a raczej ucieleśnienie, w jednej z postaci występującej w *Alicji w Krainie Czarów* Lewisa Carrolla.

Kolejnym etapem jest uzupełnienie zwrotów idiomatycznych nazwami zwierząt (*Handout 3*). Ponownie rozdaję studentom ćwiczenie składające się z dwukolumnowej tabeli. W pierwszej kolumnie znajduje się idiom z pustym miejscem

przeznaczonym na wpisanie nazwy zwierzęcia. Druga kolumna zawiera znaczenie danego wyrażenia. Studenci mogą się przekonać, jak wiele jest wspólnych lub bardzo podobnych wyrażeń tego typu, np. „być czarną owcą” czy też „darowanemu koniowi nie zagląda się w zęby”. Jednocześnie mogą zauważyć, że istnieją różnice w opisywaniu tego samego zjawiska. I tak niezdarność opisywana jest w języku angielskim wyrażeniem *a bull in a china shop* (byk w sklepie z porcelaną), a więc nie *słoń*, jak przyjęło się w języku polskim (jeśli mamy studenta z Niemiec, to potwierdzi on, że także w języku niemieckim jest to *słoń*). Dlaczego więc te dwa zwierzęta? Co mają one z sobą wspólnego? Tu możemy trochę popospekulować (przypominamy *modal verbs for speculation*). Być może zwierzęta te pojawiają się w tym idiomie, ponieważ są duże i trudno ich sposób poruszania się określić jako pełen gracji?

Znaczenie niektórych idiomów staje się łatwe do odgadnięcia, gdy wyobrazimy sobie ich kontekst. Tak więc wydaje się oczywiste, że *until the cows come home* (aż krowy wrócą do domu) oznacza do późna, bo do czasu przyprowadzania krów z pastwiska, czyli po zmroku, gdy dzień się kończył.

Idiomem, który może przyczynić się do rozpoczęcia ciekawej dyskusji, jest wyrażenie *red herring*. Warto zachęcić studentów do próby wyjaśnienia tego zwrotu, a następnie przedstawić proponowane tłumaczenie (*Handout 4*).

Nawiązanie do pochodzenia danego wyrażenia zwykle wzbudza duże zainteresowanie wśród studentów, których uczę – być może dlatego, że są studentami filologii. Na początek cytuję więc powszechnie znane wyrażenie *rzucić perły przed wieprze*. Zwykle pytanie dotyczące jego pochodzenia pozostaje bez odpowiedzi. Przytaczam więc odpowiedni cytat z Ewangelii według św. Mateusza (*Handout 5*) i staram się zainicjować dyskusję nad uniwersaliami kulturowymi, wpływami chrześcijaństwa etc.

Kontynuując wątek międzykulturowy, stawiam pytanie dotyczące pochodzenia wyrażeń takich jak: *to cry wolf*, *a lion's share*, *the wolf in sheep's clothing*, *the dog in a manger*. Zwykle to pierwsze kojarzy się z bajkami Ezopa (szczególnie studentom filologii klasycznej), a sama historia o chłopcu, który niepotrzebnie wzywał pomocy, wydaje się dość popularna. Warto jest przy okazji zapytać o jej morał. Dwa następne wyrażenia są również znane, lecz ich pochodzenie nie zawsze jest właściwie przypisywane, ostatnie zaś zazwyczaj nie kojarzy się z niczym.

Przypominam krótko postać Ezopa (*Handout 6*; informacje wykorzystane w *Handout 6–10* zaczerpnięte zostały ze źródeł internetowych) oraz historię o pastuszkach i wilku oraz o lwie, który zażądał największej części łupu (*Handout 7, Handout 8*). Przy tej pierwszej warto zwrócić uwagę na fakt, że nie zawsze zamierzenie edukacyjne kończy się sukcesem, a historia, która miała zachęcać do mówienia prawdy, okazała się nieskutecznym narzędziem pedagogicznym.

Przy omawianiu zwrotu *wilk w owczej skórze* zwykle słyszę opinię, że pochodzi ono także z bajek Ezopa. Nie jest to jednak prawdą (*Handout 9*), a prawdziwe jego pochodzenie zwykle budzi duże zdziwienie.

Na zakończenie ciekawych historii związanych z wyrażeniami idiomatycznymi powracam do zwrotu *the dog in a manger*, który – jak wspomniałam wcześniej – nie budzi zwykle żadnych skojarzeń. Wyrażenie to jest doskonałym przykładem na związki międzykulturowe, które pozwalają wyjaśnić, jak pies pilnujący siana w żłobie stał się psem ogrodnika (*Handout 10*).

Podsumowanie

Proponowane przeze mnie ćwiczenia mogą być interesujące dla studentów z kierunków humanistycznych, w szczególności w grupach, do których uczęszczają studenci z innych krajów. Naturalnie, można wybrać inny temat związany z wyrażeniami idiomatycznymi, np. części ciała, kolory itp. Głównym celem tych zajęć jest rozbudowanie słownictwa oraz umiejętności rozumienia wyrażen idiomatycznych. Wzbogacając nasze zajęcia o aspekt międzykulturowy, nie tylko poszerzamy wiedzę studentów na temat innych kultur, ale także zachęcamy do spojrzenia na własną w sposób bardziej uniwersalny.

Bibliografia

- Callies M., Zimmermann R., 2002. *Cross-Cultural Metaphors. Investigating Domain Mappings across Cultures*. Marburg: Druckzentrum der Philipps-Universität.
- Gannon M.J. (ed.), 2000. *Cultural Metaphors: Readings, Research, Translations and Commentary*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Gannon M.J., 2001. *Working across Cultures: Applications and Exercises*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Hill Ch.W.L., 2000. *Disney in France* [w:] *International Business: Competing in the Global Marketplace*. Boston: Irwin/McGraw-Hill, 106–107.
- Kövecses Z., Szabó P., 1996. *Idioms: A View from Cognitive Semantics*, “Applied Linguistics” 17 (3), 326–355.
- Lakoff G., Johnson M., 1980. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.

HANDOUT 1

A list of animals

ass / donkey

bat

bear

beast

beetle

bee

beaver

bird

bull

butterfly

camel

canary

cat / kitten

chicken

cow

cricket

crow

deer

dodo

dog

dove

eel

elephant

fish

fly

fox

frog

goat

goose

hare

hawk

hen

herring

hog

horse

hound

kangaroo

lamb

lark

leopard

lion

mole

monkey

mouse

mule

owl

ox

partridge

peacock

pig / swine

pigeon

possum

rabbit

rat

snail

sheep

skunk

squirrel

swan

tiger

whale

wolf

HANDOUT 2

As awkward	as a cow on roller skates
As blind	as a bat
As blind	as a mole
As blind	as a beetle
As bold	as a lion
As brave	as a lion
As busy	as a bee
As busy	as a beaver
As cheerful	as a lark
As clean	as a hound's tooth
As cold	as a frog
As conceited	as a barber's cat
As crooked	as a dog's hind leg
As cunning	as a fox
As dead	as a dodo
As drunk	as a skunk
As fat	as a pig
As fierce	as a tiger
As fleet	as (a) deer
As free	as a bird
As gay	as a lark
As gaudy	as a peacock

As gaudy	as a butterfly
As gentle	as a lamb
As graceful	as a swan
As greedy	as a wolf
As greedy	as a pig
As greedy	as a dog
As gruff	as a bear
As happy	as a lark
As harmless	as a dove
As harmless	as a kitten
As hoarse	as a crow
As hungry	as a bear
As innocent	as a dove
As light	as a butterfly
As mad	as a March hare
As meek	as a lamb
As merry	as a cricket
As mute	as a fish
As nervous	as a cat
As obstinate/stubborn	as a mule
As patient	as an ox
As playful	as a kitten
As plump	as a partridge

As poor	as a church-mouse
As proud	as a peacock
As quiet	as a lamb
As quiet	as a mouse
As salty	as a herring
As scared	as a rabbit
As sick	as a dog
As silly	as a sheep
As silly	as a goose
As slippery	as an eel
As slow	as a snail
As sly	as a fox
As strong	as a horse
As strong	as an ox
As timid	as a rabbit
As tricky	as a monkey
As vain	as a peacock
As warm	as toast
As watchful	as a hawk
As weak	as a kitten
As wet	as a drowned rat
As wild	as a tiger
As wise	as an owl

HANDOUT 3

	Animal idiom	Meaning
1	to act/serve as a	to allow some kind of test to be performed on someone
2	to kill two with one stone	to achieve to aims with only one effort
3	to make an of oneself	to behave in a foolish way so that one is laughed at
4	to beat/flog a dead	to continue fighting a battle that has been won, to continue to argue a point that has been settled, to waste time or energy on something which is hopeless
5	the black of the family	– the worst or the most unpopular or disliked member of a family
6	to be/have no/not enough room to swing a in/round	to be/have very little space
7	to buy a in a poke	to buy something without seeing it or knowing anything about it
8	to call the off <i>or</i> to call off the	to stop threatening or chasing or hounding someone
9	to have in one's stomach	to feel physical discomfort in one's stomach because of nervousness
10	a cash	a product or service that makes much money
11	to cast pearls before	to waste something on someone who will not be thankful or care about it
12	to let the out of the bag	to reveal a secret
13	to bet on a wrong	to misread the future, to not choose the winning person or solution
14	to take the bull by the horns	to decide to face a problem or difficulty instead of avoiding it
15	to cry	to give a false alarm, to warn of a danger that is not there
16	a copy	Someone who copies another person's work etc.
17	a dark	a candidate who is little known to the general public
18	a in a manger	someone who prevents others from doing what they themselves do not want to do

19	a in a china shop	a tactless person who upsets others or upsets plans, a very clumsy person
20	a -and-..... story	a silly story that is not true
21	a race	an endless, self-defeating or pointless pursuit
22	the’s share (of sth)	the larger part or share of something
23	to look a gift in the mouth	to complain if a gift is not perfect
24	a red	a tactic of diverting attention away from an item of significance; an unimportant fact or idea that takes people’s attention away from the important ones
25’s years	a very long time
26	a lone	someone who prefers to spend time alone and has few friends
27	to look like a that swallowed/ate a	to look smug and self-satisfied, to look as if you have just had a great success
28	(straight) from the’s mouth	(of news, information etc.) directly from the person who knows most about it
29	to count one’s before they hatch / are hatched	to be over-optimistic, over-confident (about something in the future)
30	to lead a-and-..... life	(of two people who live together) to live a life full of quarrels
31	until the come home	until very late, for a very long time (referring to something which is never likely to happen)
32	a/the can’t change its spots	one cannot change one’s character or temperament
33	to put the among	to cause trouble
34	to put the cart before the	to do things in the wrong order
35	to on (somebody)	to report someone’s bad behavior to someone
36	to be up with the	to get up early in the morning
37	a sacred	a person or thing that is never criticized or changed even if it should be
38	a in the ointment	something that causes slight difficulties or disadvantage, which thus prevents total satisfaction
39	he can’t/couldn’t/won’t say a ‘boo’ to a	he is very timid or quiet by nature
40	a pretty kettle of	a state of disorder, confusion, difficulty or trouble

41	to hold one's	to wait, to be patient – usually as an exclamation
42	to cook someone's	to spoil his plans, chances etc.
43	to smell a	to be suspicious of someone or something, to feel that something is wrong
44	to away something or to something away	to hide or store something
45	the straw that broke the’s back	a small final trouble or problem which follows other troubles and causes everything to collapse or something to happen
46	when the’s away the will play	when you are not watching someone they may get into trouble
47	a white	something that is not useful and costs a lot of money to maintain
48	ain’s clothing	a person who pretends to be good but really is bad
49	you can lead a to water (but you can’t make it drink)	you can give someone the opportunity to do something but you cannot force him or her to do it if they do not want to
50	you can’t teach an old new tricks	it is difficult for older people to learn new things
51	to have a of time	to enjoy oneself very much
52	to make a of oneself	to over-eat, to eat large quantities greedily
53	to down (something)	to gulp down something, to eat something quickly
54	to make out of someone	to make him seem foolish, inadequate
55	to be top	to be the most powerful or important person
56	to have	to be very anxious about something, to be very worried that something might or might not happen
57	to see a man about the	to leave for some unmentioned purpose (often to go to the washroom)
58	a road <i>also:</i> to the road	a car driver who uses more than his share of the road
59	to go to the	to slowly decline into a very bad state or condition
60	to go the whole	to do something as completely as possible

61	to play and with someone	to tease or fool someone, to change between different types of behavior when dealing with someone
62	to play	to pretend to be inactive or asleep or dead
63 see, do	someone copies something that someone else does
64	to let sleeping lie	do not make trouble if you do not have to
65	to keep the from the door	to maintain oneself at the most basic level
66	a court	an illegal court formed by a group of people to settle a dispute among themselves
67 trade	to bargain in a hard and skillful way
68	Holy!	used to express strong feelings of astonishment or pleasure or anger
69 sense	common sense
70	to	to pursue or chase someone, to harass someone
71	to hit the-eye	to reach or focus on the main point of something
72	to have in one's belfry	to be a little bit crazy
73	in 's eye	unlikely, not so, never
74	like a out of hell	with great speed and force
75	like to the slaughter	quietly and without complaining about the dangers that may lie ahead
76	to be someone's	to be someone's responsibility or business
77	to be like a with a sore head	to be in a bad temper and extremely irritable
78	a effect	the idea that a very small change in a part of a system can have large effects in other parts
79	a party	a party for women only, especially one held for a woman who will soon get married

KEY TO ANIMAL IDIOMS

1 guinea pig	27 cat; canary	53 wolf
2 birds	28 horse's	54 monkey
3 ass	29 chickens	55 dog
4 horse	30 cat and dog	56 kittens
5 sheep	31 cows	57 dog
6 cat	32 leopard	58 hog
7 pig	33 cat; pigeons	59 dogs
8 dogs	34 horse	60 hog
9 butterflies	35 rat	61 cat and mouse
10 cow	36 lark	62 possum
11 swine	37 cow	63 monkey; monkey
12 cat	38 fly	64 dogs
13 horse	39 goose	65 wolf
14 bull	40 fish	66 kangaroo
15 wolf	41 horses	67 horse
16 cat	42 goose	68 cow
17 horse	43 rat	69 horse
18 dog	44 squirrel	70 hound
19 bull	45 camel's	71 bulls
20 cock and bull	46 cat; mice	72 bat
21 rat	47 elephant	73 pig
22 lion's	48 wolf; sheep	74 bat
23 horse	49 horse	75 lambs
24 herring	50 dog	76 pigeon
25 donkey's	51 whale	77 bear
26 wolf	52 pig	78 butterfly
		79 hen

HANDOUT 4

A RED HERRING

The idiomatic sense of “red herring” has, until very recently, been thought to originate from a supposed technique of training young scent hounds. There are variations of the story, but according to one version, the pungent red herring would be dragged along a trail until a puppy learned to follow the scent. Later, when the dog was being trained to follow the faint odour of a fox or a badger, the trainer would drag a red herring (whose strong scent confuses the animal) perpendicular to the animal’s trail to confuse the dog. The dog would eventually learn to follow the original scent rather than the stronger scent. An alternate etymology points to escaping convicts who would use the pungent fish to throw off hounds in pursuit.

HANDOUT 5

TO CAST PEARLS BEFORE SWINE

Matthew 7:6 is the sixth verse of the seventh chapter of the Gospel of Matthew in the New Testament and is part of the Sermon on the Mount. This verse contains an ambiguous warning about placing “pearls before swine.”

In the King James Version of the Bible the text reads:

Give not that which is holy unto the dogs, neither cast
ye your pearls before swine, lest they trample them
under their feet, and turn again and rend you.

The World English Bible translates the passage as:

Don’t give that which is holy to the dogs, neither throw
your pearls before the pigs, lest perhaps they trample
them under their feet, and turn and tear you to pieces.

lest – **1.** for fear that; so that (one) should not (used negatively to introduce a clause expressive of an action or occurrence requiring caution): *He kept his notes by his side lest faulty memory lead him astray.* **2.** that (used after words expressing fear, danger, etc.): *There was danger lest the plan become known.*

to trample – to crush and destroy something by walking on it

HANDOUT 6

Aesop or **Esop** (pronounced /'eɪsɒp/ *AY-sop* or /'iːsɒp/ *EE-sap*; Greek: *A σωπος*, *Aisōpos*; c. 620–564 BC), known for the genre of fables ascribed to him, was by tradition born a slave (*δοῦλος*) and was a contemporary of Croesus and Solon in the mid-6th century BC in ancient Greece. Aesop's existence remains uncertain, and no writings by Aesop survive, but numerous fables attributed to him were gathered and set down in writing across the centuries and in many languages in a storytelling tradition that continues to this day; various collections under the rubric Aesop's Fables are currently available. In many of these stories animals speak and have human characteristics.

HANDOUT 7

The Boy Who Cried Wolf

The Boy Who Cried Wolf, also known as *The Shepherd Boy and the Wolf*, is a fable attributed to Aesop (210 in Perry's numbering system.) The protagonist of the fable is a bored shepherd boy who entertained himself by tricking nearby villagers into thinking a wolf is attacking his flock of sheep. When they came to his rescue, they found that the alarms were false and that they had wasted their time. When the boy was actually confronted by a wolf, the villagers did not believe his cries for help and the wolf ate the flock (and in some versions the boy). The moral is stated at the end of the fable as:

Even when liars tell the truth, they are never believed. The liar will lie once, twice, and then perish when he tells the truth.

In reference to this tale, the phrase “to cry wolf” has long been a common idiom in English, described in Brewer's Dictionary of Phrase and Fable, and modern English dictionaries. The phrase “boy who cried wolf” has also become somewhat of a figure of speech, meaning that one is calling for help when he or she does not really need it. Also in common English there goes the saying: “Never cry wolf” to say that one never should lie, as in the above phrases.

Fable as a tool for teaching to tell the truth

Educational experiments show that children, after being told the story of the Boy who cried Wolf, lie even more than before.

HANDOUT 8

Lion's share

The early Latin version of Phaedrus begins with the reflection that “Partnership with the mighty is never trustworthy”. It then relates how a cow and a goat and a sheep go hunting together with a lion. When it comes to dividing the spoil, the lion says:

I take the first portion because of my title, since I am addressed as king; the second portion you will assign to me, since I'm your partner; then because I am the stronger, the third will follow me; and an accident will happen to anyone who touches the fourth.

In the Greek version of Babrius it is a wild donkey and a lion who go hunting. The lion divides their take into three, awarding himself the first because he is king of the beasts, the second because they are ‘equal’ partners, and suggesting that the ass runs away quickly before daring to touch the third. The moral Babrius draws is “Measure yourself! Do not engage in any business or partnership with a man more powerful!”

The earliest *Aesopica* version is more cynical still. A fox joins the lion and donkey in hunting. When the donkey divides their catch into three equal portions, the angry lion kills the donkey and eats him. Then the fox put everything into one pile, leaving just a tiny bit for herself, and told the lion to choose. When the lion asked her how she learned to share things this way, the fox replied: “From the donkey's misfortune.”

HANDOUT 9

The Wolf in Sheep's Clothing

A Wolf in Sheep's Clothing is an idiom of Biblical origin. It is used of those playing a role contrary to their real character, with whom contact is dangerous. As a fable it has been falsely credited to Aesop.

The phrase originates in a sermon by Jesus recorded in the Christian Bible: *Beware of false prophets, which come to you in sheep's clothing, but inwardly they are ravening wolves* (Gospel of Matthew, 7:15 – King James Version). The sermon then suggests that their true nature will be revealed by their actions (*by their fruits shall ye know them*, verse 16). In the centuries following, the phrase was used many times in the Latin writings of the Church Fathers and later on in European vernacular literature. A Latin proverb also emerged, *Pelle sub agnina latitat mens saepe lupina* (Under a sheep's skin often hides a wolfish mind).

Although the story of a wolf disguised as a sheep has been counted as one of Aesop's Fables in modern times, there is no record of it before the 12th century and

it does not appear in any of the main sources of the fables. Added evidence of its being from a folk source is the fact that the general situation of a wolf disguising itself appears in three distinct stories with diverse moral applications. Later tellings follow one or another of these.

The first such story is told by the 12th century Greek rhetorician Nikephoros Basilakis in a work called *Progymnasmata* (rhetorical exercises). It is prefaced with the comment that ‘You can get into trouble by wearing a disguise’ and is followed by the illustrative story. ‘A wolf once decided to change his nature by changing his appearance, and thus get plenty to eat. He put on a sheepskin and accompanied the flock to the pasture. The shepherd was fooled by the disguise. When night fell, the shepherd shut up the wolf in the fold with the rest of the sheep and as the fence was placed across the entrance, the sheepfold was securely closed off. But when the shepherd wanted a sheep for his supper, he took his knife and killed the wolf.’ The conclusion drawn is different from the Gospel story. In the former one is warned to beware of hypocritical evil-doers; Nikephoros warns that evil-doing carries its penalty.

The next version does not appear until three centuries later in the *Hecatomythium* of the 15th century Italian professor Laurentius Abstemius. In his telling, ‘A wolf, dressed in a sheep’s skin, blended himself in with the flock of sheep and every day killed one of the sheep. When the shepherd noticed this was happening, he hanged the wolf on a very tall tree. On other shepherds asking him why he had hanged a sheep, the shepherd answered: The skin is that of a sheep, but the activities were those of a wolf.’ Abstemius’ comment on the story follows the Biblical interpretation: ‘people should be judged not by their outward demeanor but by their works, for many in sheep’s clothing do the work of wolves’. The commonest retelling of the story in English follows Abstemius and credits it to Aesop.

Yet another variation turns up in the *Cento favole morali* (“100 moral fables”, 1570) of the Italian poet Giovanni Maria Verdizotti (1525–1600). In this the wolf disguises itself as a shepherd, but when it tries to imitate his call it wakes the real shepherd and his dogs. Since the wolf is encumbered by its disguise, it cannot get away and is killed. This is the version that Jean de la Fontaine follows in his *Fables* (III.3). The conclusion both poets draw is the same as that of Nikephoros. The story entered the English canon under the title “The Wolf turned Shepherd” in the 1884 edition of *Aesop’s Fables: A New Revised Version From Original Sources*.

HANDOUT 10

The Dog in the Manger

The idiom of *The Dog in the Manger* derives from an old Greek fable which has been transmitted in several different versions. Interpreted variously over the centuries, it is used now of those who spitefully prevent others from having something that they themselves have no use for. Although the story was ascribed to Aesop in the 15th century, there is no ancient source that does so.

Greek origin

The short form of the fable as cited by Laura Gibbs is: *There was a dog lying in a manger who did not eat the grain but who nevertheless prevented the horse from being able to eat anything either*. It is twice used by the 2nd century Greek writer Lucian: in “Remarks addressed to an illiterate book-fancier” and in his play “Timon the Misanthrope”.

At roughly the same time an alternative version of the fable is alluded to in Saying 102 of the apocryphal Gospel of Thomas that involves oxen rather than a horse. *Jesus said, “Woe to the Pharisees, for they are like a dog sleeping in the manger of oxen, for neither does he eat nor does he let the oxen eat”*. Assuming that this gospel is not an original document, the saying seems to be an adaptation of criticism of the Pharisees in the canonical Gospel of Matthew (23.13): *Woe to you, teachers of the law and Pharisees, you hypocrites! You shut the kingdom of heaven in men’s faces; you do not enter yourselves, nor will you let others enter*.

Later use in Europe

The fable does not appear in any of the traditional collections of Aesop’s Fables and is not attributed to him until Steinhöwel’s *Esopus* (c. 1476). There it appears as illustrating a moral proposition: ‘People frequently begrudge something to others that they themselves cannot enjoy. Even though it does them no good, they won’t let others have it. Listen to a fable about such an event. There was a wicked dog lying in a manger full of hay. When the cattle came and wanted to eat, the dog barred their way, baring his teeth. The cattle said to the dog, “You are being very unfair by begrudging us something we need which is useless to you. Dogs don’t eat hay, but you will not let us near it.” The fable shows that it is not easy to avoid envy; with some effort you can try to escape its effects, but it never goes away entirely.’

An English reference is found a century earlier in John Gower’s *Confessio Amantis* (c. 1390):

Though it be not the hound's habit
To eat chaff, yet will he warn off
An ox that commeth to the barn
Thereof to take up any food. (Book II, 1.84)

Just as in Greek times, too, a version in which a horse figures is mentioned by later writers.

Lope de Vega adapted a Spanish version of the story to his play *El Perro del Hortelano* (The Gardener's Dog, 1618), which deals with the emotional complications of class conflict. The haughty countess Diana rejects her many aristocratic suitors and falls in love instead with her handsome young secretary, Teodoro, who is the lover of her maid. Unwilling to let the couple marry, she is also unwilling to marry him herself. The play was originally adapted for Russian TV as *Sobaka na sene* in 1977 and released in the USA as "The Dog in the Manger". The same title was applied to the Spanish film made of the play, released in 1996.

De Vega's title relates to the parallel European idiom current in Dutch, Danish, German, French, Portugese and Italian as well. It refers to a variant story in which a gardener sets his dog to guard his cabbages (or lettuces). After his death the dog continues to forbid people access to the beds, giving rise to the simile 'He's like the gardener's dog that eats no cabbage and won't let others either' or, for short, 'playing the gardener's dog' (*faire le chien du jardinier*).